

แผนยุทธศาสตร์สุขภาพจิต ระยะ 20 ปี “กรมสุขภาพจิต 4.0 : Smart Citizen”

Thailand 4.0 ด้านสาธารณสุข : MOPH 4.0

ภายใต้โมเดลประเทศไทย 4.0 เป็นการแปลงความได้เปรียบของประเทศไทยที่มีอยู่ 2 ด้าน คือ ความหลากหลายทางชีวภาพ และ ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม เป็น **ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน** โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนาแล้วต่อยอดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็น 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดย 1 ใน 5 กลุ่มนั้นก็คือ **กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ (Health, Wellness and Bio-Med)**

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสาธารณสุขไทย 4.0 จึงต้องมีความสอดคล้องกับโมเดลประเทศไทย 4.0 ที่ประกอบด้วย กลไกในการขับเคลื่อน 3 กลไกหลัก คือ 1) กลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Productive Growth Engine) นำไปสู่ “ความมั่งคั่ง” โดยมุ่งเน้น Health tech, Health Wellness, Herb และ Biotech Biomedical 2) กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม (Inclusive Growth Engine) นำไปสู่ “ความมั่นคง” โดยมุ่งเน้น PP&P, Service, Digital Health และ Smart Citizen และ 3) กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine) นำไปสู่ “ความยั่งยืน” โดยมุ่งเน้น Green and Clean Hospital และ Food Safety

ยุทธศาสตร์สุขภาพจิตแห่งชาติ 20 ปี ก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 (Smart Citizen) เพื่อก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0

งานสุขภาพจิต ภายใต้ Thailand 4.0 ด้านสาธารณสุข ตอบสนองต่อเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านความมั่นคง ที่ขับเคลื่อนด้วย **การสร้างการมีส่วนร่วม (Inclusive Growth Engine)** เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักความเหลื่อมล้ำในสังคม ดังนั้น คนไทยในยุคประเทศไทย 4.0 จึงต้องเป็น “คนไทยที่มีปัญญา อารมณ์ดี และมี สุขภาพ อยู่ในสังคมอย่างทรงคุณค่า” ด้วยการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์สุขภาพจิตแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์อย่างประสานสอดคล้องกัน คือ 1) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตตลอดช่วงชีวิต 2) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบสุขภาพจิตและจิตเวช 3) ยุทธศาสตร์สร้างความตระหนักและความเข้าใจต่อปัญหาสุขภาพจิต รวมทั้งลดอคติต่อผู้มีปัญหาสุขภาพจิต และ 4) ยุทธศาสตร์พัฒนากลไกการดำเนินงานด้านสุขภาพจิต โดยมีเป้าหมายในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงเวลา	เป้าหมาย	มาตรการดำเนินงาน
ช่วงที่ 1 (5 ปี) พ.ศ.2560 - 2564	- เด็กไทยมีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่า 100 และมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ มากกว่าร้อยละ 80 - การเข้าถึงบริการโรคทางจิตเวชที่สำคัญเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ 20	- พัฒนาการดูแลช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง - พัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตและโรคทางจิตเวช (Surveillance System)
ช่วงที่ 2 (10 ปี) พ.ศ.2565 - 2569	- เด็กไทยมีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่า 101 มีทักษะทางอารมณ์และสังคมดี	- สนับสนุนให้เกิดความรู้ด้านสุขภาพจิต (Mental Health Literacy) - สร้างนวัตกรรมด้านสุขภาพจิตในยุคดิจิทัล - การประเมินและพัฒนาตนเอง (Self Assessment and Self Development)
ช่วงที่ 3 (15 ปี) พ.ศ.2570 - 2574	- คนไทยฉลาด ดี มีคุณธรรม - เด็กไทยมีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่า 103	- สร้างนวัตกรรมด้านสุขภาพจิตที่บูรณาการจากหลายภาคส่วนเพื่อให้คนไทย ● เก่ง ดี มีสุข ● มีการศึกษาที่มีคุณภาพ ● ทันโลก และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ● มีส่วนร่วมกับนานาชาติ และอยู่บนเวทีโลกได้อย่างภาคภูมิใจ
ช่วงที่ 4 (20 ปี) พ.ศ.2575 - 2579	- คนไทยมีปัญหาอารมณ์ดีและมีความสุขอยู่ในสังคมอย่างทรงคุณค่า - เด็กไทยมีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่า 105 (Smart citizens)	- สร้างสิ่งแวดล้อมและนวัตกรรมด้านสุขภาพจิตที่บูรณาการจากหลายภาคส่วนเพื่อให้ ● คนในสังคมดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า และมีความหวังในชีวิต (Hope) ● คนใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (Happiness) ● คนมีความสามัคคี ปรองดอง สมานฉันท์ (Harmony)

เมื่อมองในอนาคตอันใกล้ในอีก 5 ปีข้างหน้า **ภายใต้ประเทศไทย 4.0 เด็กไทย ต้องมีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่า 100 และมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ มากกว่าร้อยละ 80 รวมทั้งการเข้าถึงบริการโรคทางจิตเวชที่สำคัญเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ 20** ซึ่งเป็นเป้าหมายเดียวกับที่กำหนดในแผนยุทธศาสตร์กรมสุขภาพจิตในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560- 2564) ผ่าน Roadmap ในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

ช่วงเวลา	เป้าหมาย	กรอบแนวทางการดำเนินงาน
ช่วงที่ 1 (1 ปี) พ.ศ.2560	- เด็กกลุ่มเสี่ยงได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ และดูแลต่อเนื่อง - เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วยคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention : TEDA4I) - เด็กไทยที่มีระดับสติปัญญาเฉลี่ยต่ำกว่า 100 ได้รับการพัฒนา	- พัฒนารูปแบบการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) - พัฒนาเครือข่ายการดูแลเด็กพัฒนาการล่าช้า ในสถานบริการระดับทุติยภูมิขึ้นไป - เพิ่มแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป/แพทย์เวชศาสตร์ป้องกัน แขนงสุขภาพจิตชุมชน/พยาบาล PG เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการจิตเวชที่สำคัญ - พัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตและโรคทางจิตเวชระดับจังหวัด (Surveillance System) - Application Sabaijai (สบายใจ) เพื่อคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย - พัฒนาเครือข่ายระบบดูแลนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม-อารมณ์ - พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้พยายามฆ่าตัวตาย
ช่วงที่ 2 (3 ปี) พ.ศ.2562	เด็กไทยมีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่า 99 มีทักษะทางอารมณ์และสังคมดี	- ผลิตรนวัตกรรมเพิ่ม IQ - ผลิตรนวัตกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านอารมณ์และสังคม (EQ) - สร้างสิ่งแวดล้อมกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อเพิ่ม IQ และ EQ
ช่วงที่ 3 (5 ปี) พ.ศ.2564	เด็กไทยมีระดับสติปัญญาไม่ต่ำกว่า 100 มีทักษะทางอารมณ์และสังคมดี	- นวัตกรรมสร้างการเรียนรู้และสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเด็กและผู้ดูแล/ครอบครัว - ผลิตสุขภาพจิตศึกษาสำหรับหญิงตั้งครรภ์ (Self Learning)

ทั้งนี้ ในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ในปีงบประมาณ 2560 นั้น กรมสุขภาพจิตได้กำหนดแผนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สุขภาพจิตสู่เป้าหมายกรมสุขภาพจิต 4.0 “Smart Citizen: คนไทยที่มีปัญหาอารมณ์ดี และมีความสุข อยู่ในสังคมอย่างทรงคุณค่า”ไว้ดังนี้

แผนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สุขภาพจิต ปีงบประมาณ 2560

สู่เป้าหมายกรมสุขภาพจิต 4.0 “Smart Citizen : คนไทยที่มีปัญญา อารมณ์ดี และมีความสุข อยู่ในสังคมอย่างทรงคุณค่า”

เป้าหมาย ปี 2560	แนวทางการดำเนินงาน	ระยะเวลาดำเนินการ : ปีงบประมาณ 2560				ผลการดำเนินงาน (ต.ค.59-ก.พ.60)
		ไตรมาสที่ 1 (ต.ค.-ธ.ค.59)	ไตรมาสที่ 2 (ม.ค.-มี.ค.60)	ไตรมาสที่ 3 (เม.ย.-มิ.ย.60)	ไตรมาสที่ 4 (ก.ค.-ก.ย.60)	
● เด็กกลุ่มเสี่ยงได้รับการกระตุ้นพัฒนาการและดูแลต่อเนื่อง ● เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วยคู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (Thai Early Developmental Assessment for Intervention : TEDA4I) ● เด็กไทยที่มีระดับสติปัญญาเฉลี่ยต่ำกว่า 100 ได้รับการพัฒนา	- พัฒนารูปแบบการเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.)				✓	
	- พัฒนาเครือข่ายการดูแลเด็กพัฒนาการล่าช้าในสถานบริการระดับทุติยภูมิขึ้นไป	✓	✓	✓	✓	รพช. ที่มีระบบดูแลพัฒนาการเด็กล่าช้า จำนวน 231 แห่ง
	- เพิ่มแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป/แพทย์เวชศาสตร์ป้องกันแขนงสุขภาพจิตชุมชน/พยาบาล PG เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการจิตเวชที่สำคัญ		✓	✓	✓	มีแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปที่ผ่านการอบรมแนวทางการจัดการโรคซึมเศร้า จำนวน 1,995 คน
	- พัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตและโรคทางจิตเวชระดับจังหวัด (Surveillance System)			✓	✓	
	- Application Sabai-jai (สบายใจ) เพื่อคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย	✓	✓	✓	✓	มีผู้ใช้บริการ Application Sabaijai จำนวน 5,000 ราย
	- พัฒนาเครือข่ายระบบดูแลนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม-อารมณ์			✓	✓	
	- พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้พยายามฆ่าตัวตาย			✓	✓	